

**NOVÝ EDIČNÝ ČIN V PRIESTORE SLOVENSKEJ FILOZOFIE:
ACTA PHILOSOPHICA TYRNAVIENSIA**

V roku 1992 vznikla Trnavská univerzita, ktorá zakomponovala do svojho štatútu i do štatútov jej postupne sa rodiačich fakúlt kresťanskú orientáciu. V rámci Fakulty humanistiky, ktorá existuje tiež od roku založenia univerzity, sa začala postupne utvárať Katedra filozofie, ktorá už vychovala štyri ročníky absolventov. Najprv študijný odbor filozofia existoval v rámci Katedry historicko-filozofických vied, od roku 1994 v rámci subkatedry filozofie a konečne od roku 1996 sa rozvíjal už na samostatnej katedre filozofie. Významnou súčasťou vedeckej profilácie katedry je jej orientácia na problematiku filozofického personalizmu, v rámci ktorej sa riešilo niekoľko vedeckovýskumných úloh.

Čoskoro sa ukázala naliehavá potreba výsledky z riešenia týchto úloh aspoň čiastočne prezentovať v monotematickej ročenke nazvanej *Acta Philosophica Tyrnaviensia*, ktorá začala vychádzať od roku 1997. V sérii zborníkov doposiaľ vyšli štyri zväzky:

1. Chápanie osoby v kresťanskej filozofii. Trnava, FH TU 1997, 88 s.
2. Metafyziky nescholastickej kresťanskej filozofie 19. a 20. storočia. I. časť: Východiská v 19. storočí. Trnava, FH TU 1998, 84 s.
3. Personálna identita človeka. Trnava, FH TU 1998, 105 s.
4. Problémy personálnej sebaidentifikácie v súčasnej kultúre. Trnava, FH TU 1999, 127 s.

Hlavným redaktorom a zostavovateľom všetkých zväzkov je prof. ing. Ján Letz, PhD., ktorý napísal ku každému zväzku integrujúci úvod. Z uvedenej série zväzkov vybočuje 2. zväzok, ktorý je vlastne akýmsi rozsiahlym úvodom k autorovej monografii o kresťanskej filozofii 20. storočia, a preto mu tu nebudem venovať väčšiu pozornosť.

Do zborníkov (1., 3. a 4. zväzok) prispeli jednak všetci interní pedagógovia katedry filozofie, väčšina doktorandov v dennom štúdiu, ako aj niektorí pedagógovia z iných fakúlt či univerzít. Príspevky do všetkých troch zborníkov majú charakter recenzovaných vedeckých štúdií opatrených anglickým alebo nemeckým resumé.

Ako sme už naznačili, zborníky č. 1, 3 a 4 sa venujú problematike filozofického personalizmu, ktorá sa chápe a interpretuje z pohľadu súčasnosti a v rámci toho sa koncipujú aj výhľady do budúcnosti.

Prvý zväzok sa orientuje na samotné chápanie osoby, predovšetkým v kresťanskej filozofii a teológii, z ktorých tento pojem vzišiel. Na široko rozvetvenom dejinnom pozadí personalistických myšlienkových prúdov 19. a 20. storočia vystupuje do popredia tzv. personalizmus šiestej vlny, zameriavajúci sa hlavne na tieto problémy: a) celostné porozumenie osoby človeka, zahŕňajúce duchovnú, duševnú a telesnú stránku človeka s jeho kozmickým prostredím; b) skúsenostný noetický prístup k osobe, sprostredkovaný vedomím reflektovaným ako personálne vedomie, v ktorom osobitný význam majú súčasné existenciálne a fenomenologické prístupy; c) nové porozumenie osoby,

v ktorom osoba nevystupuje ako daná konštanta, ale ako základná integrálna kvalita človeka, ktorá sa môže v priebehu ontogenézy človeka ďalej rozvíjať a vyvíjať; d) potreba ontologického základu dialogického porozumenia a zjednotenia osôb; e) rozšírenie chápania osoby Západu o chápanie osoby ortodoxie, najmä o hlbšie porozumenie osoby na základe trinitárneho tajomstva; f) porozumenie osoby vôbec, najmä božských osôb na základe širšieho medzináboženského dialógu (nielen v rámci kresťanstva).

Menovite ide o nasledujúce príspevky: *Personalizmus dnes a vo filozofickej tradícii*, s. 11-16 (S. Tolnaiová); *Filozofia existencie - existenciálne predpolie personalizmu*, s. 17-24 (A. Démuth); *Odkrývanie existenciálnej roviny bytia človeka a jeho význam pre autentické porozumenie osoby*, s. 25-30 (B. Motýľ); *Vzťahová dimenzia osoby vo filozofii ľudských personalistov*, s. 31-38 (H. Hrehová); *Osoba a personálne vedomie*, s. 39-54 (S. Gálik); *Chápanie osoby človeka v kreačno-evolučnej a pneumatologickej antropológii*, s. 55-70 (J. Letz); *Problém personálnosti absolútna v kontexte medzináboženského dialógu*, s. 71-78 (R. A. Slavkovský OP).

Tretí zväzok sa hlbšie zaoberá problémom personálnej identity človeka. Skúma sa jednak z dejinných hľadísk (Platón, Herakleitos, Heidegger, Guardini a i.), a jednak z hľadiska samotného problému identita verzus personálna identita; nakoniec nájdeme v tomto zborníku pokusy o hlbšiu reflexiu niektorých aspektov personálnej identity, a to najmä z pohľadu vedomia, svedomia, vývoja (najmä ontogenetického) a Absolútna. Ide o nasledujúce príspevky: *Herakleitos a problém personálnej identity*, s. 11-20 (M. Porubjak); *Boh a "iný" v myslení Romana Guardiniho*, s. 21-28 (B. Motýľ); *Personálna identita - cesta od klasického chápania identity k jej novému chápaniu?* s. 29-38 (S. Tolnaiová); *K problémom personálnej identity*, s. 39-48 (M. Mandzela); *Identita a niektoré s ňou spojené problémy*, s. 49-60 (A. Démuth); *Niekoľko postrehov k téme personálna identita*, s. 61-70 (O. Brezinský); *Vedomie a personálna identita*, s. 71-82 (S. Gálik); *Svedomie ako svetlo osobnej identity*, s. 83-88 (H. Hrehová); *Existenciálno-personálna sebaidentifikácia človeka v jeho ontogenetickom utváraní*, s. 89-98 (J. Letz); *Identita a absolútno*, s. 99-105 (R. A. Slavkovský OP).

Pre oba uvedené zborníky je charakteristická istá základná myšlienková konzistentnosť príspevkov napriek pluralite prezentovaných názorov a prístupov. Pri čítaní textov vidno, že autori už pred napísaním svojich príspevkov o skúmanej problematike dlhšie diskutovali, takže práce uvádzané v zborníkoch možno považovať len za akési skratkové vyjadrenia výsledkov týchto diskusií.

Zatiaľ čo v 1. a 3. zväzku sa problematika osoby skúmala ako "osoba osebe", najmä ako "osoba človeka osebe", ako aj ako "osoba vo vzťahu k iným osobám", v štvrtom zväzku sa domýšľa z hľadiska konkrétnej dejinnej, kultúrálnej a sociálnej situovanosti. Po formulovaní základných filozofických, etických a teologických predpokladov personálnej sebaidentifikácie sa skúmala takto kontextuálne porozumená personálna identita z rozličných významných aspektov (náboženský, axiologický, evolučný, dialogický, sociálny, kultúrálny, edukačný a pod.), a to na pozadí krízy súčasnej kultúry. Nakoniec tu čitateľ nájde pokus o koncipovanie celostnej identity súčasného človeka, ako aj poukázanie na prioritu zvláštnosti sebaidentifikácie pred jej celostnosťou. Ide o nasledujúce príspevky: *Poznámky k súčasnému filozoficko-antropologickému mysleniu na Slovensku*, s. 11-20 (J. Šlosiar); *Status a prestíž v personálnej*

sebaidentifikácii, s. 21-28 (L. J. Veverka); *Interpersonálne predpoklady personálnej identity*, s. 29-34 (L. Tkáčik); *Etická komunikácia a morálny dialóg - dve cesty vedúce k personálnej sebaidentifikácii v dnešnej kultúre*, s. 35-44 (H. Hrehová); *Láska v slobode a v zodpovednosti*, s. 45-52 (L. Csontos SJ); *Pojem identity a hranice jej platnosti*, s. 53-58 (C. Diatka); *Náboženský aspekt slobody v osobnej sebaidentifikácii dnešného človeka*, s. 59-68 (I. Kútny); *Vplyv transformácie hodnoty "osebe" na sebaidentifikáciu osoby*, s. 69-76 (P. Kondrila); *Evolúcia vedomia a problém personálnej sebaidentifikácie v súčasnej kultúre*, s. 77-82 (S. Gálik); *Problém personálnej sebaidentifikácie a kríza kultúry*, s. 83-88 (K. Glasová); *Identita a moc*, s. 89-94 (B. Motýľ); *Prakticko-sociálna identita slovenského kresťana*, s. 95-104 (L. Hudáček); *Naliehavá potreba celostnej identity súčasného človeka*, s. 105-114 (J. Letz); *Zvláštnosti sebaidentifikácie v súčasnej kultúre*, s. 115-125 (A. Ondrejková).

Vo všetkých zväzkoch sa uplatňuje základná teologicko-filozofická medziodborová tendencia, ako aj poctivé úsilie o nájdenie východiska zo súčasnej postmodernej krízy kultúry. Je to príslub pre ďalšie bádanie terajších, no aj budúcich prispievateľov do ďalších zväzkov série zborníkov v rámci Acta Philosophica Tyrnaviensia.

Ján Letz

Prof. Ing. Ján Letz, PhD.
Katedra filozofie FH TU
Hornopotočná 23
918 43 Trnava
SR

O "PRVÝCH STRETNUTIACH" POLIAKOV S HUSSERLOM

CZESŁAW GŁOMBİK: Husserl i Polacy. Pierwsze spotkania, wczesne reakcje. Katowice, Wydawnictwo Gnome 1999, 180 s.

Tvorba súčasného poľského filozofa Czesława Głombika¹ môže byť na Slovensku vnímaná cez jeho pôvodné práce: *Początki neoscholastyki polskiej* (Katowice 1991), *Tomizm czasów nadziei* (Katowice 1994), *Český novotomismus třicátých let* (Preložil V. Burian, Olomouc 1995), *Impulsy i zbliżenia. Siedem szkiców z dziejów czesko-polskich kontaktów filozoficznych* (Katowice 1996), *Filozof i pamięć* (Katowice 1997).

¹ Czesław Głombik (1935) je vedúcim Katedry dejín filozofie Inštitútu filozofie Sliezskej univerzity v Katoviciach. Bol jedným z iniciátorov a spoluzakladateľov *Górnosląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk im. W. Rozdzińskiego*. V súčasnosti zastáva aj funkciu podpredsedu Komisie pre filozofiu a sociológiu *Oddziału Polskiej Akademii Nauk* v Katoviciach. Výskumne i pedagogicky sa orientuje najmä na problematiku *poľskej filozofie* v jej európskom intelektuálnom kontexte. Na katedre filozofie FF PU v Prešove sa ako *hostujúci profesor* prezentoval r. 1999 prednáškou na tému *Filozofia katolícka w Polsce ostatnich stu lat (Katolícka filozofia v Poľsku v poslednom storočí)*.